

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Titulus Primus, continens. Regulas VI. pertinentes ad doctrinam, Entis et non Entis, Esse et non Esse, Ut et Essentiae

urn:nbn:de:bsz:31-102400

inquò fieri nequeat, ut quisquam fallatur. Vocat etiam Φύσειδεχὴν τῶν ἀλλῶν ἀξιοματῶν πρῶτον. natura principium omnium aliorum axiomatum. Id hisce verbis seq. t. 9. proponit: Impossibile est, idem simul esse & non esse. Sit ergò.

TITULUS PRIMUS,

continiens.

REGULAS VI.

pertinentes ad doctrinam

ENTIS ET NON ENTIS, τῆς ΕΣΣΕ ΕΤ
τῆς ΝΟΝ ΕΣΣΕ, UT ET ES-
SENTIÆ.

REGULA I.

Impossibile est, idem simul esse & non esse.

I.

Sub initio *Cap. IV. Lib. XI. Metaph.* hisce verbis exprimitur: *Non contingit, idem uno & eodem tempore esse & non esse. Idem autem est, quod verbis affirmandi & negandi Philosophus enunciat cit. Lib. IV. Met. t. 27 & 1. Post. t. 82. Impossibile est, idem simul affirmari & negari de eod. m. Et quod cit. t. 27. & præc. t. 15. ait: Contradictoria non possunt esse simul vera; & t. 29. Altera contradictionis pars est falsa.*

II. Non tantum autem de esse & non esse absolute, sed de esse etiam & non esse cum quovis appositò Regula intelligenda venit; imo non requiritur exerce verbum substantivum, sed in aliis

X 4

non

non minus locum haber. Quàm impossibile enim est, Petrum simul esse & non esse, tam impossibile est, eum simul esse hominem & non esse hominem, esse album & non esse album, ambulare & non ambulare. Et probatur inde, quòd eadem, ut diximus, cum presenti axiomate sunt: *Impossibile est, idem simul affirmari & negari de eodem; Contradictoria non possunt esse simul vera.* Atqui sequuntur contradictoria, si dixeris: *Petrus est homo, & non est homo, est albus, & non est albus, ambulat & non ambulat*, atq; si dixeris: *Petrus est & non est.* Equè in omnibus hisce idem affirmatur & negatur de eodem. Quò facit, quod ex textu 25. cit. L. IV. Met. axioma sic formari potest: *Impossibile est, idem simul ita se habere, & non ita se habere.*

III. Sedulo quoque observandæ sunt quatuor conditiones, quæ I. Elench. c. V. ad vera contradictoria requiruntur, nempe, ut idem dicatur esse & non esse, sive affirmetur & negetur de eodem, *ἰσῶντας, eodem modo, & τὸ αὐτὸ secundum idem, πρὸς τὸ αὐτὸ ad idem, & αὐτῶν χρόνον eodem tempore.* Prima conditio, *ἰσῶντας*, requirit, ut termini in utraq; propositionū eundem sustineant significatum. Si enim alter aut uterq; etiam eorum in hac aliter, aliter in illâ sumatur, vera oppositio excluditur, ut si dicas: *Diaboli credunt, Diaboli non credunt*, cum in priori propositione τὸ credere de historicâ, in posteriori de salvificâ fide accipiatur. Altera conditio *& τὸ αὐτὸ*, exigat, ut prædicatum in

in utrâ
eandem
nō hab
preher
prior
mo, qu
secun
condi
ctus s
gnan
plum
anten
Æne
Anch
press
mè n
quan
secun
nobis
jeēla
verb
lâ de
nū su
fuit
si illu
tem
IV
fider
olim
con

in utrâque propositione cum subjecto secundum eandem partem & naturam construatur, vel, ut non habeatur respectus ad diversa in subjecto comprehensa. Hinc contradictio non est *Christus fuit prior Abrahamo*, *Christus non fuit prior Abrahamo*, qui illud de Christo secundum divinam, hoc secundum humanam naturam intelligitur. Tertia conditio *ὁμοῦ τὸ αὐτὸ* vult, ut non habeatur respectus ad diversa extra subjectum. Sic non pugnant, si dixeris: *Sex sunt duplum*, *sex non sunt duplum*, quia duplum sunt respectu ternarii, non autem sunt respectu quinarium; Neque si dixeris: *Aeneas est pater*, sc. *Ascanii*; *non est pater*, nimirum Anchisæ. Quarta ipsi axiomatici ab Aristotele expressè inserta est; esse autem & priores tres minimè negligendas, testatur cit. t. g. *Lib. IV. Metaph.* quando ait: *Idem simul inesse & non inesse eidem & secundum idem impossibile est, & quæcumq; alia à nobis adungi possunt, ad logicas difficultates sint adjecta.* Quid autem quarta ista conditio sibi velit, verba ipsa ita apertè indicant, ut non indigeant ullâ declaratione. Facit ea, ut istæ: *Imperium Romanum fuit florentissimum*, *Imperium Romanum non fuit florentissimum*, sibi invicem non adversentur, si illud de tempore Trajani, hoc de posterioribus temporibus loquatur.

IV. Cæterum in quartæ hujus conditionis consideratione non inutile esse existimo referre, quid olim in ventilatione cujusdam disputationis contigerit. Impegerat Opponens collatis inter

se duabus thesibus Respondenti contradictione. Quid respondens? Quia non inveniebat, quò nondum solveret, ne ad silentium redactus, quæ tunc da sumserat, non defendisse videretur reponere alteram thesin prius conscriptam esse, alterã posteriùs; diversitatẽ autem temporis tollere contradictionem. Quò auditò, Opponens acquiescere.

V. Sed sciendum, duplicem hic attendendam venire temporis diversitatem: una est sermocinationis vel scriptionis, quò scilicet aliquid diverso tempore vel viva voce dictum, vel calamo scriptum sit; altera pertinet ad objectum, sive ad rem ipsam, de qua dicitur vel scribitur. Prior temporis diversitas non tollit contradictionem, neque qui hodiẽ id negat, quod heri affirmaverat, aut vice versa, à contradictione immunis est, propterea quòd alius atq; alius dies sit, quò idem affirmaverit & negaverit. Quin, si hujusmodi temporis variatio contradictionem impediret aut everteret, nemo sibi ipsi unquam contradiceret; quia nemo duas propositiones, & sic neque contradictorias simul aut linguã eloqui, aut calamo in chartam cõjicere valet. Posterior igitur tantum temporis diversitas contradictioni inimica est, eamque excludit. Quemadmodum hæc: *Salomo vero cultui divino non fuit deditus, Salomo vero cultui divino non fuit deditus*, si illud intelligatur de anterioribus regni ejus annis, hoc de posterioribus accipiatur, sibi invicem non adversantur, sed utrumq; verum est.

VI.

VI. Veritas, vel alicui con- arguit, aut depon- tione au- quã scri- illud g. est, or ab 12, t. 21 es, sed q. 60. H non tan-

VII. Surdum est, quod veniat nuntium h. negare vere stimer men a do ver- latis f esse & ractio ut qu nuit a

VI. *Causa autem est, quod repugnantia & in-
veritate & in falsitate vel de essentia contradic-
tionis, vel ab eâ inseparabilis saltem est, & quicunq;
alicui contradiccionem intentat, falsitatis eum
arguit. Veritas autem & falsitas non sumuntur
aut dependent à dicente vel scribente, seu à locu-
tione aut scriptione, sed ab objecto, sive à re, de
quâ sermonem aut scripturam facimus, secundû
illud §. 24. c. V. *Categor.* *Ed. quod res est vel non
est, oratio dicitur vera vel falsa, & X. Metaph. cap.
12. t. 21. Non quia ego dico re album esse, tu albus
es, sed quia tu albus es, ideo id dicens, verum di-
co.* Hæc si cognita habuisset Opponens noster,
non tam impunè ei illudum fuisset à Respondente.*

VII. *Quemadmodum autem aliàs nihil tam ab-
surdum, ineptum, & ab omni veritate abhorrens
est, quin aliquando assertorem & defensorem in-
veniat: ita extitisse olim perhibentur, qui certissi-
mum hoc & omnium evidentissimum axioma
negare & fieri posse, ut idem simul sit non sit, di-
cere veriti non fuerint, quamvis Aristoteles exi-
stimet, eos, licet verbis id prodiderint, secum ta-
men apud animum suum non ita statuisse, quan-
do verbis ex L. IV. *Metaph. t. 9. supra §. III. al-
latis subjungit: Fieri non potest, ut idem quisquam
esse & non esse existimet, quemadmodû nonnulli He-
raclitum dicere arbitrantur. Neq; enim necesse est,
ut que quis dicit, eadem & sentiat, quod etiam in-
nuit L. Post. t. 76.* Disputat autè prolixè contra eos
idem*

idem

idem Philosophus, & axiomatis nostri veritatem masculè asserit, in alleg. illo l. IV. Met. c. IV. & seqq.

IIX. Quanquam autem principium hoc demonstrari nequit, propterea, quod eò nihil notius, nihil magis fide dignum; opposito autem e jus nihil absurdum, incommodum & impossibile magis sit; πῶς τὸ δὲ sive κατ' ἀνθρώπων, tamen demonstrationem admittit, quatenus, qui id negat, & fieri posse putat, ut quippiam simul sit & nō sit, ex eo, quod ipse asserit, argumento ducto redarguerè possum, quod Aristoteli est ἐλεγχτικὴ ἀποδείξις, & id distinguit ab ipso ἀποδείξει. Sermo ejus alleg. t. 9. hic est; τὸ δὲ ἐλεγχτικῶς ἀποδείξει, λέγω ἀπαφῆσεν, καὶ τὸ ἀποδείξει. ὅτι ὁ ἀποδεικνύων μὲν αἰ δόξει ἐν αἰτεῖσθαι τὸ ἐνδεχθῆναι ἄλλα ἢ ἐστὶ τοῖσιν αἰτίαι ὄντι, ἐλεγχτικῶς αὖ ἐστὶ καὶ οὐκ ἀποδείξις, i. e. Demonstrare autem redarguendo, & demonstrare, hanc ratione differre dico, quod is, qui demonstrat, id, quod initio queritur, petere videri potest. Si autem alia ejus rei causa sit, i. e. Si in argumentatione nō spectentur leges ipsius demonstrationis, sed sola conditio ejus, qui principium hoc negat, & cum quo nobis negotium est, redargutio fuerit, non demonstratio. Supra quæ Aristotelis verba Ernestus Sonerus Professor olim Altorfensis ita commentatur in Ms. Differt autem redargutio à demonstratione, in eo, quod qui velle demonstrare hoc principium sive ostensivè, sive per impossibile, necessario petitur ut esset principium; ostensivè

sive quid
gitur ex
per impo
hoc ipso,
modum a
Qui veri
potest, &
surdo; a
surdum
ore, res a
pbrastru
hoc text
lavit vi

IX.

Metaph
isse nega
licni ex
riperet
stro lect
dubitav
fuit, ver
Sycoph
mentit
contra
duo con
imposs
rum Ch
X. I
esse vol
refert E

fidè quidem, quia nihil hoc principio notius; Veligitur ex ignotiori, vel ex æquè ignoto demonstraret: per impossibile, quia nullū majus est incommodum hoc ipso, quare aut ad minus, aut ad æquè incommodum duceret: hoc autem est petere principium. Qui verò redarguit, is ad hominem tantum dicere potest, & satis est, si ille aliud aliquid habeat pro absurdò; ad quodcum ducas, etsi reverà minus sit absurdum; idcirco redargui adversarius potest ex suo ore, res demonstrari non potest. Propterea Theophrastus Lib. de affirmatione, citante Alexandro hoc textu, demonstrationem hujus principii appellavit violentam & præter naturam.

IX. Petrus Hurtadus de Mendozâ disputat. *Metaph. III. sect. III. à nullo unquam homine id fuisse negatum scribit, sed Aristotelem suo more id alieni ex suo cerebro imposuisse, ut inde occasione arriperet illius confirmandi. Atqui repertus est nostro seculo, qui non ipse tantum id negare non dubitavit, sed & orbi Christiano persuadere ausus fuit, veritati fidei id esse inimicum. Scribit enim Sycophanta ille, qui nomen Christiani Israëlita mentitur, in libello quodam famoso, Assert. III. contra Gravverum: *axioma illud naturale, quod duo contradictoria non possint simul esse vera, cum impossibile sit, idem simul esse & non esse, neminè verum Christianum posse agnoscere, imò nec debere.**

X. Eam nimirum fidem in populo Christiano esse voluit, qualis Judæis passim in Thalmudo, ut refert Buxdorfius *in Synag. Jud. cap. I. inculcatur.*

tur; nimirum, si duo rabbini inter se contendant & pugnent, ac sermones contradicentes proferrant, non minus credendum esse, utrumque doctrinam suam à Mose accepisse, imò, quæ summa est blasphemia, utramq; sententiam verbum Dei viventis esse.

XI. Nos nò ferendæ impurissimæ scurræ illius impudentiæ, impioq; ac perniciosissimo dogmati paucissimis obviam ibimus: I. Si verus Christianus nec potest nec debet agnoscere axioma hoc *Contradictoria non possunt simul esse vera*, quia factum est, quod ipse Apostolus istud agnovit ac usurpavit, quando *Rom. XI. 6.* inquit: *Sic igitur & in hoc tempore reliquæ secundum electionem gratiæ fuerunt. Quod si per gratiam, jam non ex operibus, quandoquidè gratia jam non est gratia. Sin ex operibus, jam non ex gratiâ, quandoquidem opus non est opus.* Apostolum hic pro absurdo & aduersario habere, aliquid esse gratiam & non esse gratiam, esse opus & non esse opus, quæ contradictoria sunt, & isto axiomate, quod contradictoria non sint simul vera, argumentum suum fundare, vel cæcus videt. An ergò verus Christianus non fuit Apostolus, qui axiomate illo naturali fuit usus? An in hoc ab officio electi Dei organi decesit?

XII. II. Si contradictoria possunt simul esse vera, ut quid (1) Theologi desudant in conciliandis iis Scripturæ textibus, qui adversari sibi invicem videntur? (2.) Nihil agunt, dum in disputatio-

nibus
rios ut
alteri, s
vel illu
gladio
disputa
eoq; ut
vera sit
scrimini
admittit
XII
ctoria
tamen
Scriptu
dogma
hil ali
sibi in
que cr
lethal
fide, f
pturâ
XI
nec d
ctoria
le est
esse h
agno
XV
tissim
nibus

nibus inter alia etiam hoc telo contra Adversarios utuntur, quod ostendunt, non solum unum alteri, sed eundem sibi ipsi contradicere, imò hoc vel illud eorum dogma seipsum contradictionis gladio jugulare. Imò (3.) è medio tollitur omnis disputatio, ut quæ inter contradictoria versatur, eoq; unice nititur, quod una contradictionis pars vera sit, altera falsa (4.) Admittendæ erunt sine discrimine hærefes & quævis fanatica dogmata, si admittitur, contradictoria posse esse simul vera.

XIII. Dicit: Quamvis statuamus, contradictoria posse esse simul vera, hujusmodi dogmata tamen non esse admittenda, propterea, quod cum Scripturis sacris pugnent. Sed quid est aliquod dogma pugnare cum Sacris literis? Profectò nihil aliud, quam Sacras Scripturas & illa dogmata sibi invicem contradicere. Si igitur & ea vera atque credenda sunt, quæ sibi invicem contradicunt, lethale vulnus non infligeris homini erroneo in fide, si demonstrâris, ejus opinionem cum Scripturâ pugnare.

XIV. Sed cur, quæso, Christianus nec potest nec debet agnoscere axioma hoc: *Dno contradictoria non possunt simul esse vera?* An, quia naturale est? Atqui & id axioma, quod dicit: *Parentes esse honorandos*, est naturale. Ergò à Christiano agnosci nec potest, nec debet?

XV. Ex axiomate præsentî nonnulli Viri eruditissimi, & in Philosophiâ Peripateticâ versatissimi,

com.

communicationem propriorum evertere conatur. Cùm enim secundum *I. Topic. cap. V.* de ratione proprii sit, ut soli insit, manifestam contradictionem involvi credunt, si proprium alteri communicetur. Hòc ipsò enim competet soli, & non competet soli.

XVI. Verùm ipse Philosophus *V. Topic. cap. V. §. 2.* docet, ita proprium esse aliquid alicui, & ipsi soli tribui posse, ut tamen & alteri conveniat, & nimirum uni tribuatur *ὡς πρῶτον*, immediatè & tanquàm subjecto primo, ali *κατ' ἀλλότῃ* πρῶτον mediatè, sive per aliud primum: quemadmodum si quis τὸ *κεχρωσθαι*, coloratum esse, proprium constituit superficièi, illi fraudi non est, quod id corpori quoque insit. Manet enim proprium superficièi, & ei soli competit tanquàm subjecto primo, cùm corpori non primò, sed ratione superficièi insit.

XVII. Communicenturne propria divinæ naturæ, v. g. omnipotentia, omniscientia, cum carne Christi, nec ne, nostrum non est disputare, sed id cathedræ Theologorum relinquimus. Ostendere autem, quomodo pars quæstionis affirmans liberari possit à dicâ contradictionis §. XV. ei scriptâ, nec à nostrò officio, nec ab hoc loco alienum est. Id autem nullo negotio præstatur. Positò enim, propria divinæ naturæ communicata, esse cum humanâ uaturâ, manent nihilominus propria divinæ naturæ, quia humanæ non com-

pe.

petunt n
ra, cum
vinæ nat
quàm π

I. Qu
proponi
vera est.

taph. t. 27
ria non d

II. Ja
pium id
cum præ

supra cit

III. I
Qu. unic

III. pro d
Aristote

quod cū
tatem de

mandun
argumen

IV. S
principi

centibus
bet duo

omni me
primit,

petunt nisi κατ' ἄλλο, nempe ratione divinæ naturæ, cum quâ in unitate personæ subsistit. Soli divinæ naturæ insunt immediatè, per se, & tanquàm πρῶτον.

REGULA II.

Quodlibet est vel non est.

I. Quod verbis affirmationis & negationis ita proponitur: *De quolibet affirmatio vel negatio vera est, I. Poster. 1. 83. III. Metaph. 1. 4. & IV. Metaph. 1. 27.* Ubi & ita profertur: *Inter contradictoria non datur medium.*

II. Javellus *IV. Metaph. Qu. IX.* hoc principium idem planè & eisdem sensus esse statuit, cum præcedenti, cui adstipulatur Mendoza *locò supra cit.*

III. Nos cum Fonseca *Lib. IV. Metaph. c. III. Qu. unicâ Sect. II.* Soario *disp. Metaph. III. Sect. III.* pro distinctis habemus. Quam omninò etiam Aristotelis sententiam fuisse, inde colligi potest, quod cum *IV. Metaph. cap. IV. & seqq.* illius veritatem defendisset, *Cap. VII.* demum hoc confirmandum sibi sumit, tanquàm peculiaris quædam argumenta contra protervos requirens.

IV. Soarii fundamentum est: Cum ista duo principia sint *de esse & non esse*, sive de contradicentibus, & verò in contradicentibus quibuslibet duo reperiantur, *repugnantia, & quod careant omni mediò*; prius principium repugnantiam exprimit. Significat enim esse & non esse, sicut &

qualibet contradicentia repugnare sibi invicem, neque simul stare, & de eodem vera esse posse. Posterioris verò sensus est, contradicentia mediæ omni carere, neque simul de eodem falsa esse, quod & Aristoteles docet, quando in principio *Cap. VII. Lib. IV. Metaph.* ait: *At verò neq. inter contradicentia quicquam medium est, sed neutrum est, unum de uno affirmare aut negare;* & , duo contra negantes hoc principium argumentatur, probat, inter contradicentia non dari medium. Ista duo autem, nempe *contradicentia proprie inter se, & medium nullum admittere*, diversa esse probat, Suarez ex eò, quod illud commune sit omnibus oppositis, hoc autem proprium contradicentibus.

V. Regerit Mendoza I. Illud principium: *impossibile est, idem simul esse & non esse*, docente Sorriò, significat repugnantiam contradictoriorum. Hoc verò, *Quodlibet est vel non est*, eorum immediationem, ut ipse loquitur. Sed repugnantia contradictoria & immediata oppositio sunt formaliter idem. Ergò & illa principia sunt formaliter unum.

VI. II. Repugnantia, ut duo conceptus sint & non sint, significat, utrumque conceptus existere non posse. Item significat, utrumque non posse simul existentiam carere. Sed hoc est alterum eorum necessariò esse vel non esse. Ergò illa duo principia sunt unum.

VII. Aoria M
tia imme
esse, quis
esse illa
immedi
diata est
ter aliud
tium per
mediatio
si per im
tia admi
nus inte
contrari
riis (loq
venit. E
trariarum
neutræ
contrar
centibus
immedi
Contra
se, ut ha
omnibus
conting
fa esse
quam o
one ma
IIX.

VI

VII. Respondeo ad . Repugnantia contradi-
 ctoria Mendoza nihil aliud est, quam repugnan-
 tia immediata. Hôc modô illa formaliter idem
 esse, quis negaverit? Dico tamen, formaliter aliud
 esse illam repugnantiam contradictoriam sive
 immediatam, ut repugnantia est, aliud, ut imme-
 diata est: quod idem est, ac si dicamus, formaliter
 aliud esse ipsam repugnantiam contradic-
 tium per se consideratam, aliud esse eorum im-
 mediationem. Idq; vel inde perspicitur, quod,
 si per impossibile, ut loqui solent, contradic-
 tia admittent medium, nihil impediret, quò mi-
 nus inter se pugnarent. 2. Quod repugnantia
 contrariorum, ut repugnantia est, ipsis & contra-
 riiis (loquor de propositionibus) æqualiter con-
 venit. Est enim repugnantia propositionum con-
 trariorum tanta, quanta contradictoriarum, cum
 neutra simul vera esse possint? est item omnibus
 contrariis æquè communis, atque est contradi-
 centibus. At immediatio sive repugnantia, ut
 immediata est, non convenit illis æqualiter.
 Contradictoriis enim competit omnibus & per
 se, ut habetur *I. Poster. t. 13.* Contrariis vero non
 omnibus, & per accidens, quoniam in materiâ
 contingenti medium habent, & utraq; earum fal-
 sa esse potest. Quod autem careant non nun-
 quam omni mediô, per accidens est, quia fit rati-
 one materiæ necessariæ, ut explicat Thomas.

II. Ad II. Multis probat Mendoza Mino-

rem, sed in Majore manifesta occurrit petitio
jus, quod est in principio, ut vel ex contrariis
privativè oppositis patet. Nam *videre*, & *cæcus
esse*, sunt duo conceptus, quibus repugnant *simul
esse* & *non esse*, nimirum in eodem; postquam
men simul existentia carere, scilicet in eodem
cum lapis nec videat, nec cæcus sit.

IX. Dicat aliquis, istam propositionem
Quodlibet est vel non est, non tantum significat
esse non esse mediò carere, sed etiam ea pugnat
propterea, quod, nisi pugnant, non rectè
diante particula disjunctiva *vel* enunciarentur
quemadmodum non rectè diceret, quodlibet
esse album & dulce, propterea, quod *album & dulce*
respectu subjecti non pugnant, sed eidem in
se possunt, sicut & *lacti* ambo simul insunt.

X. Demus, isthæc vera esse, adhuc tamen
distincta manent nostra principia. Concluditur
sic:

Quæcunque propositio tantum significat
tradietoria pugnare, illa sensu diversa
ab ea, quæ vel tantum significat, *ea imm
ata esse*, vel, *ea immediata esse & pug
simul*.

Atqui hæc propositio: *Impossibile est, idem
mul esse & non esse*, tantum significat
tradietoria pugnare; altera verò: *Qu
bet est vel non est*, vel tantum significat
esse immediata, vel utrumque simul, nec

& immediata esse, & pugnare, quemadmodum ex hactenus dictis constat.

Ergò sensu diversa sunt.

XI. Quod si quis hoc loco expetat principium ab illo priori: *Impossibile est, idem simul esse & non esse, ita diversum, ut, sicut illud solam repugnantiam exprimit; ita hoc solùm carentiam mediisignificet, istud hoc modo formari poterit: Impossibile est, idem neq; affirmari, neque negari de eodem, Contradictoria non possunt simul esse falsa.*

XII. Cui doctrinæ subscribit Julius Pacius in *I. Poster. t. 2.* dum inquit: *Est autem principium omnibus scientiis commune, contradictionis unam partem esse veram, alteram falsam. Hoc principium quamvis unum videatur, tamen duabus partibus constat, & in duo principia dividitur, nempe affirmatio & negatio non sunt simul vera, & non est utraq; simul falsa.*

XIII. Sed missis tandem his, videamus, quomodo Johannes Picus Mirandula in *Lib. de ente & uno Cap. III. & IV.* & eum sequutus Didacus Masius in *Tract. de Transcendentibus*, de hac Regulâ philosophentur. Docent, ens dupliciter sumi: primò, pro omni eo, quod est extra nihil, sive, quod non est nihil. Quod Masius ita explicat, ut asserat, voce entis sic acceptâ tùm id venire, quod est, tùm id quò aliquid est; & sic ipsum esse quoq; esse ens. Secundò, pro concreto, sive ut Picus loquitur, ut concreti nominis faciem habet, &

esse id, quod ipsum esse participat : quemadmodum
 e, c. candidum non est ipse candor, sed quod can-
 dorem participat. Ipsum autem *esse*, quod pro ab-
 stractō habent, negant sic esse ens, cum seipsum
 non participet, nec, ut Mafius explicat, sit id, quod
 est; sed id, quō aliquid est. Si jam ens sumatur in
 primā significatione, nullum dari medium inter
 ens & non ens statuunt, sed verum esse pronun-
 atum Metaphysicū, de quālibet re necessariō dē-
 ci, esse eam, aut non esse; de nullā verō ambo si-
 mul. In posteriori autem acceptione non esse
 verum axioma, sed reperiri aliquid, quod neque
 sit ens, neque non ens, nempe ipsum *esse* abstra-
 ctum. Quod autem ipsum *esse* non sit ens, inde
 patet, quia *ens* est concretum, & tantum id, quod
 est; *Esse* verō non est concretum, neq; id quod est,
 sed id, quō aliquid est. Quod verō neq; sit non ens,
 ex Mafio hoc argumentis probari potest :

Quidquid est non ens, est nihil.

Sed *esse* non est nihil.

E. non est non ens.

XIV. Nos de ipsā distinctione, §. præced. tra-
 ditā, per se jam non sumus solliciti, sed eā stantē,
 quidquam in rerum natura inveniri aut cogitari
 posse, quod inter ens in posteriori significatu, &
 ei oppositum non ens interjectum, neque ad neu-
 trum horum extremorum referendum sit, nega-
 mus, asserimusque, *esse* sub non ente comprehen-
 di, & hanc enunciationem : *Esse non est ens, esse ve-*

ram.

ram. Qu
 jiciunt, c
 prædicat

XV. n
 nullam &
 ens, esse f

stri axioma
 tionibus

vel earum
 illæ enun

utraq; si
 tradicen
Esse est e

ipli eunt
 veram.

XVI. Major,
 ori, no
 quod el

mirum
 enti in
 quid ell

sionem
 nunc su

XVII. adhuc
 idem
 tam lat

reale, si

ram. Quo jure igitur istam: *Esse est non ens*, re-
jiciunt, cum à negante finitâ ad affirmantem de
prædicatō infinitō legitima sit consequentia?

XV. Sed posito, dictam consequentiam esse
nullam & utramq; harum: *Esse est ens*, *esse est non*
ens, esse falsam, nihil id derogat universalitati no-
stri axiomatis, quoniam id loquitur de enuncia-
tionibus contradicentibus, in illis dari medium,
vel earum utramq; falsam esse, negans. At duæ
illæ enunciationes non sunt contradicentes, cum
utraq; sit affirmativa, licet sint de prædicatis con-
tradicentibus. Quod attinet has contradicentes:
Esse est ens, *esse non est ens*, inter eas medium dari
ipsi eunt inficias, cum concedant, posteriorem
veram, priorem falsam esse.

XVI. In argumento §. XIII. allato negatur
Major, quia *nihil* opponitur enti in priori & lati-
ori, non in posteriori & angustiori significatu,
quod elucet exiis, quæ in *illô* §. antecedunt, ni-
mirum dictione, hæc acceptâ ita, ut opponitur
enti in secundâ notionē. Potestque inde ali-
quid esse non ens, ut non sit nihil; quam respon-
sionem pluribus deducere possemus, sed, hæc
nunc sufficient.

XVI. Id hîc, antequam ad alia progrediamur
adhuc notari volumus: in priori Regula vocem
idem, in hac secunda autem vocem *quodlibet*
tam latè esse extendendas, ut non solum ad ens
reale, sed etiâ ad quodlibet, quod verbis exprimi,

aut mente concipi potest, porrigatur. Quicquid enim mente concipi potest, ut *Chimera*, *Hippocentaurus*, *mons aureus*, *σύνθετος*, illud est, non est, est homo, vel non est homo; neque de eodici potest, quod simul sit & non sit, simul sit homo & non sit homo.

REGULA III.

Omne, quod est, quando est, necesse est esse: & omne, quod non est, quando non est, necesse est non esse, Aristoteles

ωβ. equ. c. IX.

I. Dicis: Si omne, quod est, necesse est esse, & quod non est, necesse est non esse, sequitur, in rebus non dari contingentiam, sive nihil esse vel non esse contingentem.

II. Resp. Necessitas est duplex: absoluta, & immutabilitatis ex suppositione. Necessitas absoluta, secundum Gabrielem III. dist. XVI q. I. est, cujus oppositum includit contradictionem. Absolutam necessitatem, inquit Pererius *Lib. IX. de communibus rerum naturalium principis & affectionibus cap. XIII.* voco eam, quæ simpliciter convenit ex naturâ suâ & secundum omnes temporis differentias, ut, hominem esse animal, absolute necessarium est, quia oppositum ejus, nempe hominem non esse animal, implicat contradictionem. Esse animal enim est ipsa natura hominis, & nullâ temporis differentia potest ipsi non conveni-

venire, tione dter, si e quâ hygr. Pe positô gredi.

III. imutabil tingen esse, cu fe ebrisse, a positô test e esse, a iam e est. Al positô Sic co tamer necess

IV. posse est: o mnen negat Non & om

venire. Necessitas immutabilitatis ex suppositione dicitur, cū aliquid convenit rei contingenter, si ejus natura in se spectetur, factā tamen aliquā hypothesi, non potest ipsi non convenire. V. gr. Petrum progredi, simpliciter est contingens, positō tamen, quōd currat, necesse est ipsum progredi.

III. Jam dico, Regulam loqui de necessitate, immutabilitatis ex suppositione, quæ stat cum contingentiā: contingens est Petrum esse, aut ebrium esse, cū oppositum, ipsum non esse, aut non esse ebrium, non implicet contradictionem, neque esse, aut ebrium esse, ipsi ex naturā suā competat: positō tamen, ipsum esse, aut ebrium esse, non potest eō ipsō tempore, quō est, aut ebrius est, non esse, aut non ebrius esse, sed necessario est, aut etiam ebrius est. Idem dicendum de eō, quod non est. Aliquid, quod non est, contingens est non esse: positō tamen, quod sit, necesse est ipsum non esse. Sic contingens est, Petrum nō esse ebrium, positō tamen, quōd hōc vel illō tempore non sit ebrius, necesse est ipsum tunc non esse ebrium.

IV. Ad Argumentum respondeo: Antecedens posse bifariam intelligi: I. in sensu diviso, qui hic est: *omnem rem, quæ non est, necesse est esse; & omnem rem, quæ non est, necesse est non esse.* Et sic negatur antecedens, neque id dicit nostra Regula. Non enim ita sonat: *omne quod est, necesse est esse; & omne quod non est, necesse est non esse; sed ita:*

Y 5 omne

omne quod est, quando est, necesse est esse; & omne quod non est, quando non est, necesse est non esse. Item ferè verbis pro explicatione utitur Aristoteles, quando licet ait: Ergo quod est, necesse est esse, quando est; & quod non est, necesse est non esse, quando non est. Verùm nec necesse est esse, quicquid est, nec necesse est non esse, quicquid non est. Quoniam quicquid est, ex necessitate esse, quando est, non idem valet, quod simpliciter ex necessitate esse. Idem dicendum est de eò, quod non est. Hæc Aristoteles.

II. In sensu compositò, qui hic est: omne quod est, quatenus est, vel posito quod sit, necesse est esse. Et, omne quod non est, quatenus non est, vel posito quod non sit, necesse est non esse. Et sic antecedens verum est, sed negatur consequentia, quia illa necessitas non est absoluta, sed hypothetica sive ex suppositione, quæ contingentiam non excludit.

REGULA IV.

Non entis nulla sunt predicata.

I. Præmittimus duo: I. per non ens intelligi id, quod non est vel existit, sive ut loqui amamus, quod non datur, quemadmodum voce *Ens* id nobis venit, quod existit, vel actu est in rerù naturâ. Ita lupus est ens; quod si, uti in Angliâ genus luporum prorsus est abolitum, ita nec in reliquis omnibus orbis terrarum partibus ullus reperiretur, lupus esset non ens. Sic dies extremus jam est non ens, futurum autem aliquando est, ut sit ens.

II.

II.
catum
ra. De
si dixer
multa
lapis.
per pra
Parte C
Regula
nihil v
quid d
III.
ceret t
vera:
Essent
quò te
est dic
IV.
essent
denta
esse p
est ho
tioner
tioner
tar, q
petua
gaud
bus p
ea, qu

II. II Nomen prædicati hic denotare prædicatum enunciationis affirmantis, & quidem veræ. De non entibus enim multa verè negantur, ut si dixeris, *sideroxylon non est homo, non est lapis*: multa falsò affirmantur, ut *sideroxylon est homo, est lapis*. Vide, quæ de verbò *κατηγορεῖσθαι*, quod per prædicari exponi solet, commentati sumus I. Parte Quæst. Logicarum I. §. 8. & 9. Sensus igitur Regula est: *de non ente, sive eo, quod non existit, nihil verè affirmari potest; vel, enunciatio, quæ aliud quid de non ente affirmatur, est falsa.*

III. Verum Regulae adversatur, quod si deficeret tota luporum natio, propositio hæc esset vera: *Lupus est animal, est quadrupes, est fera*. Essent igitur hæc alicujus *non entis* prædicata. Sic, quò tempore nullum Luna est deliquium, verum est dicere, *Eclipsis lunæ est privatio luminis.*

IV. Adhiberi solet distinctio inter prædicata essentialia, vel saltem necessaria, & inter accidentalialia & contingentia, & docetur, non entium esse prædicata prioris generis. Ita hæc: *Socrates est homo, homo est animal*, ante mundi constitutionem veras fuisse statuunt. Sunt enim enunciationes essentialia, & aliæ, quæ necessaria dicuntur, quòd consent prædicatis essentialibus, perpetuæ veritatis, quò jure eas non putant posse gaudere, si subjectis corruptis aut non existentibus prædicata non competant. Ex quibus liquet, ea, quæ S. III. prolata sunt Regulam non evertere.

V. Vc

V. Verùm ne de accidentibus quidem, siue iis, quæ contingenter eum subjectis coherent Regula veritas sua constare videtur. Sanitas enim ab ægrò desideratur, & eclipsis, quando adhuc futura est, verè præscitur. Similiter si omnes lupi fuerint ex universò orbe sublatis, hæc enunciatio. *Lupus est species*, vera est, suntque hæc omnia prædicata accidentia, & contingenter subjectis tribuntur; cùm tamen lupi, factâ illâ hypothesi, non sint, nec existat eclipsis, quando futura est, nec sanitas, dum ab ægrò desideratur.

VI. Dicendum, Regulam valere de accidentibus denominantibus intrinsecè, ut, quoniam purgatorium non est, neq; calidum esse potest, neque frigidum. Huc pertinet, quod ait Philosophus *IV. Metaph. t. 16. Ea, quæ non sunt, quò patèrò loquentur aut ambulabunt?* Non autem valet de denominantibus extrinsecè ab actu intellectus, phantasiæ aut appetitus &c. Quia enim aliquid objectum istarum facultatum esse potest, etsi non existat, vel, quod idè est, quia hæc facultates possunt exercere actus suos circa res non existentes, (potest enim intellectu & imaginatione cognosci, & ab appetitu amari & desiderari id, quod nō est) idè ab iis & earū actibus denominari quoq; aliquid potest, etsi non existat. Amari & desiderari, ut & præsciri & præscitum esse, sunt prædicata extrinsecè denominantia: illa quidem ab actu appetitus, hoc verò ab actu intellectus. Sunt enim amor & de si.

desideratur & præscitur. Eiusdem quæ intelligitur. VI. universi in rebus hæc neque etiam spon specia Sum bus sunt fet facta que ergo mni ad esse est, com I cè a tus,

desiderium non in sanitate aut aliâ re, quâ amatur & desideratur, sed in amante & desiderante: præscientiâ non in eclipsi, sed in Mathematico. Eiusdem farinae de communi & vulgari sententiâ, quâ universalialia esse suum non nisi per operationem intellectus obtinere statuit, est denominatio speciei, extrinseca videlicet, à jam dictâ operatione.

VII. Dixi autem de vulgari sententiâ. Qui enim universalialia, qualia sunt genus & species, statuunt in rebus consistere sine operâ mentis, iis responsio hæc eâ parte, quâ speciem concernit, satisfacere nequit. Positò igitur, universalialia, & sic speciem etiam, consistere citra mentis operationem, respondendum est, hanc prædicationem: *Lupus est species*, non esse contingentem, sed necessariam. Sumitur in eâ subjectum *lupus*, non pro inferioribus suis, quæ non nisi individua sive singularialia, sunt: hõc modò enim prædicatio non tantum esset falsa, sed etiam *ἐκ τῶν ἀδιώκτων*, cum fieri nequeat, ullum individuum esse speciem. Sumitur ergò simpliciter, nempe pro lupò abstractò ab omnibus singularibus, & quidè tantum pro abstractò. Fieri autem nequit, lupum sic acceptum non esse speciem, indeque illa propositio necessaria, est, & §. V. perperam refertur inter enunciationes contingentes.

VIII. Dixi etiam, de denominantibus extrinsecè ab actu intellectus, imaginationis vel appetitus, &c. non valere Regulam, quia eorum, quæ
ex-

extrinsecè denominant à sensibus externis, aut alijs etiam rebus, alia est ratio. Talia enim accidentia non tribuuntur non entibus. Ita sequitur: *hoc non est. Ergò non videtur, non auditur*; quoniam nimirùm sensus externi percipiunt solum objecta actu existentia. Ita si ignis non esset, non posset dici calefaciens, (quæ denominatio est extrinseca; calefactio enim, quæ est forma, per quæ calefaciens dicitur, non est in igne, qui calefacit, sed in patiente v g. in aquâ, quæ calefit,) quoniam agere præsupponit esse.

IX. Distinctionem hanc circa præsentem regulam insinuavit ipse Philosophus *cit. t. L. IX. Met.* his verbis: *Videtur actus esse motus maximè. Unde fit, ut non entibus, sive iis, quæ non sunt, motus tribui non solet, sed alia quedam prædicata, ut quod sint intelligibilia & appetibilia, moveri autem non dicuntur, idque propterea accidit, quod actu non sunt, sed actu futura sunt.*

X. Deinde dicendum, non valere Regulam in accidentibus purè negativis, quale est *non sedens*. Cùm enim inter contradictorios terminos, ut inter *sedens* & *non sedens*, non detur medium, sed necesse sit, de quolibet, sive sit, sive non sit, ut de Socrate, alterum verum esse, alterùm falsum, & verò falsum sit, si dicas: *Socrates est sedens*, necesse est, verum esse, si dicas: *Socrates est non sedens*. Ita Aristoteles §. 15. c. X. *Categor.* Eadem ratio est aliorum omnium.

XI. Dixi autem in *purè negativis*, quia privati-

vorum
privati
termini
etiam
cæcus
intrin
oppon
& sic ip
sunt, u
vario
est ext
XII
va, nisi
nent e
titu, p
Cu

Atqu
acc
sed
ut
E. no
op
de
na

vorum eadem est ratio, quæ positivorum. Nam privativorum quædam sunt talia, ut opponantur terminis denominantibus intrinsecè, & sic ipsa etiam intrinsecè denominantia dici possunt. Ut cæcus opponitur videnti, quod est concretum intrinsecè denominans. Quædam sunt talia, ut opponantur terminis denominantibus extrinsecè & sic ipsa etiam extrinsecè denominantia dici possunt, ut incognitum. Cognitum enim, cujus privatio est incognitum, dicitur à cognitione, quæ est extra id, quod cognoscitur.

XII. Jam nõ entis nulla esse accidentia privativa, nisi termini illi, quibus opponuntur, denominent extrinsecè ab intellectu, phantasiâ, vel appetitu, probo:

Cui non potest competere aliquod prædicatũ accidentale positivum, quod dicitur habitus, ei etiam non potest tribui terminus privativus illi oppositus, quia privativum non potest tribui nisi subjecto capaci habitus.

Atqui non enti non potest competere prædicatũ accidentale positivũ non denominans extrinsecè ab intellectu, imaginatione vel appetitu, ut patet ex supra dictis.

E. non enti non potest tribui terminus privativus oppositus prædicato accidentali positivo, non denominanti extrinsecè ab intellectu, imaginatione vel appetitu.

XIII.

XIII. Dixi autem, nisi habitus eorū denominent extrinsecè ab intellectu, imaginatione vel appetitu, quia si habitus sive termini, quibus privativa opponuntur, denominent extrinsecè ab hisce facultatibus, possunt tribui non entibus, sicut extremus dies, qui nec est, nec fuit, rectè dicitur incognitus, quatenus nescimus, quando futurus sit.

XIV. Dicis: Mortuum importat privationem habitus intrinsecè denominantis, nempe vitæ sive viventis, & tamen dicitur de non ente. Quod enim mortuum est, non existit.

XV. Resp. Nulla sunt accidentia ejus, quod non est, scilicet eo tempore, quod per verbum vel prædicatum, aut utrumque indicatur, vel, quod eodem recidit, ut alicujus sint aliqua accidentia, oportet, ut id sit in rerū naturâ, tempore per prædicatum vel verbum, aut utrumque etiam significato. Nimirum quando neutrum, id est, nec prædicatum nec copula, importat vel præteritum vel futurum tempus, tunc necesse est, subjectum esse in præsentia, ut ipsi verè possint illa accidentia tribui, observatis tamen iis, quæ commentati sumus.

XVI. Si verò alterum, vel utrumque sit præteriti aut futuri temporis, oportet, ut subjectum existit in præterito, aut existat in futuro, nec requiritur ut sit in præsentia. Sic Turnus jam non est, verè tamen ipsi tribuitur hocce accidens, quod sit victus ab Æneâ, quia nempe victus, est temporis

præ-

præteriti
eò tempore
sicio. Di
stante, q
tempore
siti, nem
ergò ut j
jam sit,

XVI
notari v
ter temp

gnifican
ciunt,
quiritur
gnificati
quocumq
significa
tam.

stæ, vel
quæras e
psum po
tis nulla
fuit. vel

ter. Ue
in præse
existat,
tus.

XIX
penitea

denominen
vel appetum
yativa op
hisce facu
ut extremu
ur incogni
rus sit.
privationem
pe vitæ fin
e. Quode
ejus, quod
verbum vel
r, vel, quod
accidentia
ore per præ
etiam signi
id est, nec
præteritum
subje ctum
accidentia
mentati su
ne sit præte
objectum ex
, nec requi
m non est
ns, quod sit
st temporis
præ.

præteriti. Sufficit Turnum aliquando, & quidem
eò tempore, quo v. etus est, fuisse. Sic ista propo
sitiō, *Dies extremus erit terribilis*, vera est, non ob
stante, quod jam non est, quia verbum est futuri
temporis. Atque hinc patet solutio dubij propo
siti, nempe mortuus est præteriti temporis. Non
ergò ut jam aliquis dicatur mortuus, requiritur, ut
jam sit, sufficit, quod aliquando fuerit.

XVII. Duo, antequàm hinc abeamus, adhuc
notari volumus. I. Esse quædam verba, quæ præ
ter tempus, quod more aliorum verborum adsi
gnificant, significatione suâ certum tempus respi
ciunt. Illa igitur ut de aliquo prædicentur, re
quiritur existentia ejus in illo tempore, quod si
gnificatio eorum respicit. V. g. verbum *pœnitere*,
quocunque ipsum tempore proferatur, respicit
significatione suâ tempus præteritum, vel rem fa
ctam. Pœnitentia enim est præteriti sive rei fa
ctæ, vel reverâ, vel ex opinione saltem. Hic si
quæras ex aliquo, qui hâc in re innocens sit, an i
psum pœniteat furti, rectè responderit: *Non eni
us nulla sunt accidentia. Furtum meum nullum
fuit vel furtum non commisi. E. ejus me non pœnio
ret.* Ut alicui pœnitentia alicujus rei tribuatur
in præsentî, non requiritur, ut ea res in præsentî
existat, cum pœnitentia importet actum appeti
tus.

XIIX. Dicis: Fieri potest, ut aliquando me
pœniteat ejus, quod fut urum, & factum nondum
Z sit

fit. Respondeo: necesse est, ut, cujus te aliquando poeniteat, præteritum sit & factum, respectu ejus temporis, quo te poenitere dicitur. Quod jam nondum factum est, nondum tibi etiam poenitentia tribuitur.

XIX. II. Quæ denominant extrinsecè ab actu alicujus illarum facultatum, de quibus §. præced. & supra §. VI. & si quæ alia est, cujus actus non requirit existentiam objecti, posse prædicari de non ente non solùm in illa ejus significatione, ut si dicitur non ens, quod non est, cum possit esse, sed etiam, quâ sumitur pro eo, quod nec est, nec esse potest. Imaginari namque, cognoscere & velle impossibilia possumus. Voluntas enim est impossibile. III. *Eth. c. II.* & imaginamur ea, quæ volumus, III. *de animâ c.*

III. Quod si voluntas impossibile est. E. & intellectus.

DI

contin
tia en

Proæn

Reg. I.

II. Quæ

III. Quæ

m

esse.

IV. N

V. Eff

VI. Eff

VII. N

DISP

AG

Reg. I.

val

II, A

let